ମହାନ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ସୁନାରାମ ସୋରେନ

ଠାକୁରଦାସ ହାଁସଦାଃ

ସୁନାରାମ ସୋରେନ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜିଲ୍ଲା, ବାମନଘାଟି ଉପଖଣ୍ଡ ଅନ୍ତର୍ଗତ ରାଇରଙ୍ଗପୁର ସନ୍ନିକଟ ହେସ୍‌ଲା ଗ୍ରାମରେ ତା.୪–୨–୧୯୧୮ ରିଖ ସୋମବାର ଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟା ସମୟରେ ପିତା ଚାମ୍ପାଇ ସୋରେନ ଓ ମାତା ଦୁର୍ଗୀ ସୋରେନଙ୍କ ଔରସରୁ ଭୂମିଷ୍ଠ ହୋଇଥିଲେ । ପିତା ଚାମ୍ପାଇ ସୋରେନ ସେହି ଅଂଚଳର ଜଣେ ନାମୀଦାମୀ, ଧନୀ ଓ ବଡଚାଷୀ ସହିତ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ମହାରାଜାଙ୍କ ରାଜଦରବାର କଚେରିର ଜଣେ କର୍ମଚାରୀ ଥିଲେ । ଏହି ଦମ୍ପତିଙ୍କର ସମୁଦାୟ ୧୧ଟି ସନ୍ତାନ ଭିତରେ ୭ଟି ପୁତ୍ର ଓ ୪ ଗୋଟି ଝିଅ ମଧ୍ୟରୁ ସୁନାରାମ ସୋରେନ ହେଲେ 'ଜେଠା ହପନ୍' ତଥା ବଡପୁଅ । ବାଲ୍ୟ ସମୟରେ ସୁନାରାମ ସୋରେନଙ୍କ ଜୀବନର ଏକ ଅଲୌକିକ କାହାଣୀ ରହିଛି । ଆଷାଢ଼ ମାସରେ ମାଆ ରେଜା ମୁଲିଆଙ୍କ ସାଥୀରେ ନିଜ ବିଲ ବଛା କାମ କରୁଥିବା ସମୟରେ ସେହି ହେସ୍‌ଲା ଗ୍ରାମର ଜଣେ ମହିଳା ଏକ ଅଭୁତପୂର୍ବ ବିଶାଳକାୟ ନାଗ ସାପ ଫଣା ଟେକି ବାଳକ ସୁନାରାମଙ୍କୁ ଖରାଦାଉରୁ ରକ୍ଷା କରିବାର ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖିଥିଲେ । ପିତା ଚାମ୍ପାଇ ସୋରେନ ଏକଥା ଜାଣି କିଛି ବୃଦ୍ଧ, ପଣ୍ଡିତ ଓ ଜ୍ଞାନୀ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ପଚାରି ବୁଝିବାରୁ ଲୋକେ କହିଲେ, ପିଲାଟି ଦିନେ ବଡ ମଣିଷ ହେବ ଏବଂ ନିଜ ଜୀବନରେ ଉନ୍ନତି କରିବା ସହିତ ଦେଶର ଯଶ ମଧ୍ୟ ରଖିବ ବୋଲି ସମସ୍ତେ ମତ ଦେଇଥିଲେ ।

ସୁନାରାମ ସୋରେନ୍ ୧୯୨୭ ମସିହାରେ ନିମ୍ନ ପ୍ରାଥମିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ, ଲାଉଜଳା (ନାଉଯୋଡା) ଗ୍ରାମଠାରେ ପାଠପଢ଼ା ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ଏହାପରେ, ସେ ୧୯୨୯ ମସିହାରେ Bahalda M.E. Schoolଠାରେ U.P.School ଏବଂ M.E School ପାଠପଢ଼ା ଅଧ୍ୟୟନ କରି ୧୯୩୩ ମସିହାରେ ସେ ସପ୍ତମ ଶ୍ରେଣୀ ପାଠପଢ଼ା ସାରି ଥିଲେ । ସେ ସମୟରେ, ବାମନଘାଟି ଅଂଚଳରେ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପାଠପଢ଼ା ନଥିବାରୁ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ସଦର ମହକୁମା ବାରିପଦାକୁ ପାଠ ପଢ଼ିବା ପାଇଁ ଗଲେ । ମୟୂରଭଞ୍ଜ ସେତେବେଳେ ଏକ ରାଜ୍ୟ ଥିଲା ଏବଂ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ରାଜ୍ୟର ରାଜା ଏହାକୁ ଶାସନ କରୁଥିଲେ । ୧୯୩୩ ମସିହାରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ରାଜ୍ୟର ରାଜଧାନୀ 'ବାରିପଦା'ଠାରେ ଥିବା M.K.C. High Schoolରେ ପାଠ ପଢ଼ିଲେ ଏବଂ ୧୯୩୭ ମସିହାରେ ସୁନାରାମ ସୋରେନ ଭଲ ନମ୍ବର ରଖି ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରୀକ୍ଷାରେ ପାଶ୍ କଲେ । ଏହାପରେ ରାଜଧାନୀ, କଟକ ସହରରେ ଅବସ୍ଥିତ ରେଭେନ୍‌ସା ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ କଳା ଛାତ୍ର ଭାବରେ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ଛାତ୍ରାବାସରେ ରହି ପାଠ ପଢ଼ିଲେ । ୧୯୪୨ ମସିହାରେ ରେଭେନ୍‌ସା ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ବି.ଏ ପାଶ୍ କରିବା ପରେ ଏବଂ ୧୯୪୪ ମସିହାରେ ମଧୁସୂଦନ ଆଇନ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ଓକିଲାତି ଡିଗ୍ରୀ ହାସଲ କଲା ପରେ ସୁନାରାମ ସୋରେନ ପାଠପଢ଼ା ସମାପନ କରିଥିଲେ । ପାଠପଢ଼ା ସମାପ୍ତ କରି, ସୁନାରାମ ସୋରେନ୍ ବାରିପଦା ସଦରମହକୁମା କଚେରିରେ ଓକିଲାତି କଲେ । ସୁନାରାମ ସୋରେନ ଜଣେ ସାଧାରଣ ବାରିଷ୍ଟର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ନଥିଲେ, ସେ ବାରିପଦାରେ ବାରିଷ୍ଟର ଥିଲାବେଳେ ଆଦିବାସୀ ଲୋକମାନଙ୍କର ମାମଲା ମକଦ୍ଦମାକୁ ଲଢିବା ପାଇଁ କୌଣସି ଦେୟ ନନେଇ ସେ ବିଜୟୀ ହେଉଥିଲେ । ଏହିଠାରେ ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ଓକିଲାତି ଭଲଭାବରେ କଲାପରେ, ସମାଜ ମଙ୍ଗଳ କାମ ପାଇଁ ମନ ବଳାଇ ଓକିଲାତି

ବୃତ୍ତିକୁ ବର୍ଜନ କରି ଓଡିଶା ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କର ସମାଜ ମଙ୍ଗଳ କାମରେ ନିଜକୁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବରେ ସମର୍ପଣ କରି ନେତୃତ୍ୱ ନେଲେ ।

ଏହି ସମୟରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ରାଜ୍ୟରେ ପଣ୍ଡିତ ରଘୁନାଥ ମୁର୍ମୁ ଓ ତାଙ୍କ ସାଥୀଙ୍କ ସହିତ ରାଜ୍ୟସାରା ଆଦିବାସୀ ସାନ୍ତାଳ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ନିଜସ୍ୱ ଭାଷା ଓ ଲିପି ପ୍ରଚଳନ ନିମନ୍ତେ ଦେଶସାରା 'ଲିପି ଶିକ୍ଷା ସଂଗ୍ରାମ' ଚଳେଇ ଥିଲେ । ଏହାକୁ ସାନ୍ତାଳି ଭାଷାରେ 'ଅଲ୍‌ହୁଲ୍' କୁହାଯାଏ । ୧୯୪୦ ମସିହା ଜୁନ ମାସ ୧୫ ତାରିଖ ରଜ ସଂକ୍ରାନ୍ତି ପରବର୍ତ୍ତୀ ଦିନ 'ଅଲ୍‌ସମିତି'ର ଏକ ଜନସାଧାରଣ ସଭା ରାଇରଙ୍ଗପୁର ନିକଟସ୍ଥ ଡାଣ୍ଡବୁସ୍ ଗ୍ରାମରେ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ବୈଠକରେ ସଭାପତିତ୍ୱ କରିଥିଲେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ସୁନ୍ଦର ମୋହନ ହେମ୍ବ୍ରମ, ମୁଖ୍ୟ ଅତିଥି ଭାବରେ ଥିଲେ– ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ସମ୍ରା ଚରଣ ଟୁଡୁ ଓ ସଭାର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦାୟିତ୍ୱ ବୁଝୁଥିଲେ ନିଜେ ପଣ୍ଡିତ ରଘୁନାଥ ମୁର୍ମୁ । ଏହି ସଭାରେ ସୁନାରାମ ସୋରେନ୍ ଯୋଗଦେଇ ମହାରାଜା ପ୍ରତାପଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜଦେଓ ଦେଇଥିବା ଅଲ୍‌ଚିକି ଲିପି ପ୍ରଚଳନ ଆବେଦନ ପତ୍ରର ଜବାବ୍ ସମସ୍ତ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଆଗରେ ପଢି ଶୁଣାଇ ଥିଲେ । ଏହା ପରେ ସେ ନିଜ ଜାତି, ସମାଜ, ଧର୍ମ, ଭାଷା, ସଂସ୍କୃତି ଓ ଶିକ୍ଷା ଆଦିର ବିକାଶ ଓ ସୁରକ୍ଷା ଦେବା ପାଇଁ ତାଙ୍କ ଅଭିଭାଷଣରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଏକଜୁଟ ହୋଇ ଦଳବଳ ଭାବେ ସଂଗ୍ରାମ କରିବାକୁ ପଡିବ ବୋଲି କହିଥିଲେ । ଏହିଠାରେ ଶିକ୍ଷିତ ଓ ଧନୀ ଆଦିବାସୀ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଜାଗ୍ରତ କରିବା ପାଇଁ ସାନ୍ତାଳି ଭାଷାର ଜାଗରଣ ସଂଗୀତ (ଚିର୍‌ଗାଲ୍ ଆଳାଂ) ମଧ ଗାଇ ଶୁଣାଇ ଥିଲେ ।

ସେହି ଜାଗରଣ ସଂଗୀତଟି ଏହିପରି ଥିଲା –

ଧନ୍ ଦୁରିବ୍ କିଶାଣ୍ ହଲ୍ କ,
ଆକିଲ୍ ଗେୟାନ୍ ସେୟାନ୍ ହଲ୍ କ,
ନୁନାଃଚେପେ ନିର୍‌ମାୟାଃ
ଅଲ୍‌ଚିକି, ଜାତି, ଧରମ୍ ଲାଗିଦ୍ – (୧)
ଜାତି, ଧରମ୍ ଲଃ କାନା,
ସନେର୍ ଚିକି ତାବନ୍ ଲଃ କାନା,
ବାଚେପେ ଞେଲେଜ୍ କାନା, ତରଜ୍ ଚାବାଃ କାନା–(୨)

ଓଡିଆ ଅନୁବାଦ –

ଧନ ସମ୍ପତ୍ତି ଧନୀ ଲୋକମାନେ,
ବୁଦ୍ଧି, ଜ୍ଞାନୀ ଓ ଶିକ୍ଷିତ ଲୋକମାନେ,
ତୁମେ ସବୁ ଏତେ କି ନିଷ୍ଠୁର
ଅଲଚିକି, ଜାତି ଓ ଧର୍ମ ପାଇଁ– (୧)
ଜାତି, ଧର୍ମ ଜଳି ଯାଉଛି,
ସୁନାଲିପି ତମର ଜଳି ଯାଉଛି,
ଦେଖିପାରୁନ କି, ତାହା
ଜଳି ଭସ୍ମ ହୋଇଯାଉଛି – (୨)

– ସୁନାରାମ ସୋରେନ୍

ସୁନାରାମ ସୋରେନଙ୍କର ଏ ଥିଲା ଛାତ୍ର ତଥା ଯୁବକ ସମୟର ପ୍ରଥମ ଜନସାଧାରଣ ସଭା ଯେଉଁଠି ସେ ତାଙ୍କର ବହୁ ମୂଲ୍ୟବାନ ଜନ ଜାଗରଣ ସଂଗୀତ ଓ ଚେତନା ଆହ୍ୱାନ ବଳରେ ସାନ୍ତାଳି ସମାଜରେ ଥିବା ଧନୀ ଓ ଶିକ୍ଷିତ ଯୁବଜନତାଙ୍କୁ ଏକତ୍ରିତ ଓ ଜାଗ୍ରତ କରିପାରିଥିଲେ । ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଠିକ୍ ମଧ୍ୟଭାଗରେ ଓଡିଶା ସମେତ ବିହାର ଓ ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ ରାଜ୍ୟରେ ଆଦିବାସୀ ଲୋକମାନେ ଏକତ୍ରିତ ହୋଇ ଆଦିବାସୀ ମହାସଭା ନାମରେ ମୁଣ୍ଡ ଟେକିଥିଲେ । ଭାରତରେ ଇଂରେଜମାନେ ଆସି ଆମ ଭାରତୀୟମାନଙ୍କ ଉପରେ ନାନା ପ୍ରକାର ଅନ୍ୟାୟ ଅତ୍ୟାଚାର କଲେ ଓ ଆମ ଦେଶକୁ ଶାସନ କଲେ, ସେତେବେଳେ ଭାରତର ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ଥାନରେ ଛୋଟବଡ ବିଦ୍ରୋହୀ ଗୋଷ୍ଠିମାନ ବିଦେଶୀ ଶାସନ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଗଢିଉଠି ଦେଶ ସ୍ୱାଧୀନ ପାଇଁ ସଂଗ୍ରାମ କରିଥିଲେ । ସେହି ସଂଗ୍ରାମୀ ଗୋଷ୍ଠିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ରାଜ୍ୟର 'ଓଡିଶା ଆଦିବାସୀ ମହାସଭା' ଅନ୍ୟତମ । ଓଡିଶାଠାରୁ ସେତେବେଳେ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଅଲଗା ଏକ ବ୍ରିଟିଶ ଶାସିତ ଦେଶ ଓ ପରେ ଗଡଜାତ ରାଜ୍ୟ ଭାବରେ ରହିଥିଲା । ଇଂରେଜ୍‌ମାନଙ୍କର ଜୁଲମ୍ ଓ ଶାସନ ଓଡିଶାରେ ଥିବା ଅଧିକାଂଶ ଗଡଜାତ ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କରେ ଚାଲିଥିଲା । ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ଅଧୀନରେ ଥାଇ ଗଡଜାତ ରାଜ୍ୟଗୁଡିକ ରାଜା ଓ ମହାରାଜାମାନେ ଶାସନ କରୁଥିଲେ ସତ କିନ୍ତୁ ବାସ୍ତବରେ, ନିଜର ପ୍ରିୟ ଓ ବନ୍ଧୁ ପରିଜନମାନଙ୍କର କଥାକୁ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ଠିକ୍ ଭାବରେ ବୁଝିପାରୁ ନଥିଲେ ।

୧୯୪୬ ମସିହାରେ 'ଓଡିଶା ଆଦିବାସୀ ମହାସଭା' ଗଠନ ହେଲା ଯାହାର ନେତୃତ୍ୱ ନେଲେ ମହାନ୍ ଆଦିବାସୀ ନେତା ଓ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ବାରିଷ୍ଟର, ସୁନାରାମ ସୋରେନ୍ । ଏହାର ସଭାପତିତ୍ୱ ଓ ମୂଳ ନେତୃତ୍ୱ ଦାୟିତ୍ୱରେ ରହିଲେ ନିଜେ ସ୍ୱୟଂ ବାରିଷ୍ଟର, ସୁନାରାମ ସୋରେନ ଏବଂ ଉପ-ସଭାପତି ପଦରେ ରହିଲେ ମହେନ୍ଦ୍ରନାଥ ମୁର୍ମୁ । ଓଡ଼ିଶା ଆଦିବାସୀ ମହାସଭା ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସବୁଜ ରଙ୍ଗର ପତକା ବ୍ୟବହାର କରୁଥିଲା, ଯାହାକୁ ସାନ୍ତାଳି ଭାଷାରେ 'ଆଦିବାସୀ ଲିଲ୍ ଝାଣ୍ଡି' କୁହାଯାଏ । ୧୯୪୬ ମସିହାରୁ ୧୫-୮-୧୯୪୭ ମସିହା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୁନାରାମ ସୋରେନ 'ଓଡିଶା ଆଦିବାସୀ ମହାସଭା' ଜରିଆରେ ଇଂରେଜ ଶାସନ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗ୍ରାମ ଚଳାଇଥିଲେ। ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ଭାରତରୁ ଇଂରେଜ ଶାସନର ଅନ୍ତ ଘଟିବା ଫଳରେ ଓଡିଶା ଆଦିବାସୀ ମହାସଭା ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଗଡଜାତ ରାଜ୍ୟ ମହାରାଜ ପ୍ରତାପ ଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜଦେଓଙ୍କ ରାଜ ଦରବାରରେ ଏକ ଆଦିବାସୀ ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିବାର ଦାବି ଉପସ୍ଥାପନ କରିଥିଲା । ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଗଡଜାତ ରାଜ୍ୟର ଆଦିବାସୀ ଲୋକମାନେ ଚାହୁଁଥିଲେ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଆଦିବାସୀ ରାଜ୍ୟ ଗଠନ ହେଉ । ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଆଦିବାସୀ ରାଜ୍ୟ ଗଠନ ହେଲେ, ସେମାନେ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାବରେ ଜୀବନଯାପନ କରିପାରିବେ, ନିଜ ମାତୃଭୂମି, ନିଜ ଜାତିର ସମାଜ, ସଂସ୍କୃତି, ପରମ୍ପରା, ଭାଷା ଓ ଲିପି ଆଦିକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ସହିତ ଏ ସମସ୍ତର ଉନ୍ନତି, ବିକାଶ ଓ ଅଗ୍ରଗତି ସେମାନେ କରିପାରିବେ ।

ଓଡିଶା ଆଦିବାସୀ ମହାସଭା ମାଧ୍ୟମରେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ସଚେତନ କରାଇବା ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ସଭା, ସମିତି ଆୟୋଜନ କରି ଆଦିବାସୀ ଗ୍ରାମଗୁଡିକର ମୁଖିଆ, ପାର୍‌ନିକ, ପାର୍‌ଗାନା, ଘାଟ୍ ପାର୍‌ଗାନା, ଦେଶ୍ ପାର୍‌ଗାନା, ନାୟକେ ଆଦିମାନଙ୍କର ସହଯୋଗିତାରେ ଗାଁ, ହାଟ, ସହର, ବଜାର, ମେଳା, ଯାତ୍ରା, ପର୍ବପର୍ବାଣି ଓ ପରମ୍ପରା ଆଦି ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନ ଓ ସମୟରେ ନାଚ, ଗୀତ, ନାଟକ, ପରିବେଷଣ, ଭାଷଣ ଓ ଆଲୋଚନା ସମ୍ପାଦନ କରି ସୁନାରାମ ସୋରେନ୍ ତାଙ୍କ ସାଥୀମାନଙ୍କ ସହିତ ଜନସାଧାରଣମାନଙ୍କୁ ଏକତ୍ରିତ କରି ଜନଜାଗରଣ ସୃଷ୍ଟି କରିପାରି ଥିଲେ । ସମସ୍ତ ସାନ୍ତାଳି ଯୁବକ, ଯୁବତୀ, ବୃଦ୍ଧ, ବୃଦ୍ଧା ଲୋକମାନଙ୍କ ପାଖରେ ସୁନାରାମ ସୋରେନ ପ୍ରିୟପାତ୍ର ହୋଇପାରିଥିଲେ । ନାଚ, ଗୀତ, ଗପ, କାହାଣୀ, କଥାର ନଥା ଓ ପ୍ରବଚନ ମାଧ୍ୟମରେ ଲୋକମାନେ ତାଙ୍କ କଥାର ସ୍ୱାଦ ଚାଖିପାରି ତାଙ୍କ ପଛରେ ଧାଁ ଦଉଡ଼ କରୁଥିଲେ । ସେ ତାଙ୍କର ମନ ମତାଣିଆ ଓ ମନଗଢ଼ାଣିଆ କଥା ଓ ବୋଲିଗୁଡିକ ଆଦିବାସୀ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ବେଶ୍ ମନମୁଗ୍ଧ କରିବାରେ ସମ୍ଭବପର ହୋଇପାରୁଥିଲା ଏବଂ ଲୋକେ ତାଙ୍କୁ ଅନେକ ପସନ୍ଦ କରୁଥିଲେ । ମୟୂରଭଞ୍ଜ ରାଜ୍ୟ ସାରା ତାଙ୍କରି ଗୀତ, କଥା, କଥାର ନଥା, ବୋଲି, କାହାଣୀ ଓ ଗପ ସାନ୍ତାଳି ଲୋକମାନେ ସବୁ ଜାଗାରେ ଗାଉଥିଲେ । ରାଜ୍ୟସାରା ତାଙ୍କରି କଥାରେ ଯାଦୁ କୁହୁକ ପରି ଖୁସିର ଲହରି ଛୁଟିଥିଲା, ଯାହାଫଳରେ ଲୋକମାନେ ଦିନରାତି ସୁଖ ଶାନ୍ତିରେ କାଳାତିପାତ କରୁଥିଲେ । ସେଇଥି ପାଇଁ ଦେଶବାସୀ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କରି ପ୍ରିୟ ନେତାଙ୍କୁ 'ରୁସିକା ସୁନାରାମ ସୋରେନ' ବୋଲି ଶ୍ରଦ୍ଧା ନାମରେ ଡାକୁଥିଲେ ।

ସୁନାରାମ୍ ସୋରେନଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଓ ଭାବମୂର୍ତ୍ତିକୁ ବିଚାରିଲେ ଜଣାଯାଏ, ସୁନାରାମ ସୋରେନ୍‌ଙ୍କର ଦେହର ରଙ୍ଗ ଶ୍ୟାମଳ ବର୍ଣ୍ଣ, ଦୀର୍ଘକାୟ ଉଚ୍ଚତା, ମୋଟା ଓ ହୃଷ୍ଟପୁଷ୍ଟ ଦେହ, ବାହୁ ଦ୍ୱୟ ମଜବୁତ୍ ଓ ଗୋଲାକାର ମୁହଁ ସହିତ ଲମ୍ବାନାକ, ସୁନ୍ଦର ଚକ୍ଷୁ ଓ ମୁଖରେ ମଧୁର ବଚନଧାରୀ ଏକ ମହାମାନବ । ସେ ଯେତେବେଳେ ଚାଲୁଥିଲେ ଏକ ବିଶାଳ ହାତୀ ଚାଲିଲା ପରି ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଉଥିଲେ । ପୋଷାକ ଥିଲା ତାଙ୍କର ଧଳାସାର୍ଟ ଓ କଳାପ୍ୟାଣ୍ଟ୍ ସହିତ ଚିତା ବାଘ ଛାଲିରେ ତିଆରି ହୋଇଥିବା ଜାକେଟ୍ ଓ ମୁନିଆ ବୁଟ୍ ଜୋତା । ଏହିପରି ଏକ ବିଶାଳ ଓ ଭୟଙ୍କର ଚିତାବାଘ ପୋଷାକଧାରୀ ଶ୍ୟାମଳ ବର୍ଣ୍ଣ ହୃଷ୍ଟପୁଷ୍ଟ ସମ୍ପନ୍ନ ଆଦିବାସୀ ଲୋକଙ୍କୁ ହଠାତ୍ ଜଣେ କେହି ଦେଖିଲା ମାତ୍ରକେ ଚମକିଯାଇ ଡରି ଯାଉଥିଲା । ଏହି ଚିତାବାଘ ପୋଷାକ ଓ ବୁଟ୍ ଜୋତାକୁ ବିଶୋଇ ବ୍ଲକ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଛାଟାଣ୍ ଗ୍ରାମର ଜଣେ ନିପୁଣ ଚମଡା କାରିଗର ଶତ୍ରୁଘ୍ନ ମାଝି ତିଆରି କରିଥିଲେ । ଓଡ଼ିଶା ଆଦିବାସୀ ମହାସଭାର ମହାନେତା ସୁନାରାମ ସୋରେନ ବିଭିନ୍ନ ସଭା, ସମିତି ଓ ସମ୍ମିଳନୀମାନଙ୍କରେ ଅତିଥିବେଳେ ଫୁଲର ହାର ପରିବର୍ତ୍ତେ ଫଳର ହାର ଦେଇ ତାଙ୍କୁ ସ୍ୱାଗତ ସମ୍ବୋଧନା ଦିଆଯାଉଥିଲା । ଏହି 'ଫଳହାର'କୁ ସାନ୍ତାଳି ଭାଷାରେ 'ଯଓ ପଲ୍‌ହ କଲ୍ ପାକଲ୍

ହାର୍‌ମାଲା' କୁହାଯାଏ । ସୁନାରାମ ସୋରେନ ତାଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱରେ ସଚ୍ଚୋଟପଣିଆ ଓ ଦେବତୁଲ୍ୟ ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଥାଏ । ଦୀନ ଦୁଃଖୀନୀର ସାଥୀ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭକରି ସୁନାରାମ୍ ସୋରେନ୍ ରାଜାରାଜୁଡା, ମନ୍ତ୍ରୀ, ମହାପୁରୁଷ, ସଖା ଓ ପଣ୍ଡିତ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଖରେ ସେ ପ୍ରିୟପାତ୍ର ହୋଇ ପାରିଥିଲେ ।

ମୟୂରଭଞ୍ଜର ସାନ୍ତାଳି ଲୋକମାନେ ଅନେକ ସମୟରେ ନିଜ ପରିବାର, ଜ୍ଞାତି କୁଟୁମ୍ବ, ସାଥି ଓ ସମ୍ପର୍କୀୟ ଲୋକମାନଙ୍କ ସହିତ ମଉଜ ମଜ୍‌ଲିସ୍ କରିବା ପାଇଁ ନିଜ ନିଜର ଅଂଚଳ ମାନଙ୍କରେ ଯାତ୍ରା, ପାତା(ମେଳା), ବିର୍‌ବୁରୁ ସେନ୍ଦ୍ରା, ତାମ୍‌ସା ଓ ଝାପନ ଆୟୋଜନ କରି ଆଡ଼ମ୍ବରେ ପାଳନ କରିଥାନ୍ତି । ଆଦିବାସୀ ସାନ୍ତାଳ ଲୋକମାନେ ଏପରି ସପ୍ତାହ ଯାକ ଯଦି ନାଚ ଗୀତରେ ହିଁ ବୁଡିକି ରହିବେ ତାହେଲେ ସାନ୍ତାଳି ସମାଜ ଭାସି ଯିବ ବୋଲି ସୁନାରାମ ସୋରେନ ଅନୁଭବ କଲେ ତେଣୁ, ଏହାକୁ ରୋକିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ତାଙ୍କ ନିଜ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ କରୁଣାକର ହେମ୍ବ୍ରମ୍‌ଙ୍କ ସହିତ ୧୯୪୮ ମସିହାରେ ଯାତ୍ରା ଓ ମେଳା ବର୍ଜନ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଏକ ଆହ୍ୱାନ ଦେଲେ । ଏହାକୁ ସାନ୍ତାଳି ଭାଷାରେ 'ଯାତ୍ରା ପାତା ବାଗି ଗିରା' କୁହାଯାଏ ।

ସେହି ଆହ୍ୱାନଟି ଥିଲା –

'ଯାତ୍ରା ପାତା ବଂଗା ବୁରୁ ଦ ହୁୟୁଃ ଗେୟା, ମେନଖାନ–
ମଣେ ସଞ୍ଜି ମେଣେଞ୍ଜିଦା ପାତା ଏନେଜ,
ପାତା ଟାଣ୍ଡିରେ ପାର୍‌ଓ୍ୱା ଞ୍ଜୁ ଦ ମାନା ଗେୟା'

ଅର୍ଥାତ୍– 'ଯାତ୍ରା ଓ ମେଳାମାନଙ୍କରେ ପୂଜା ପାଠ କରାଯିବ, କିନ୍ତୁ ପାଂଚ ଦିନ ପାଂଚ ରାତି ମେଳା ନାଚ (ପାତା ଏନେଜ୍) ପଡିଆରେ ମଦ ପିଇବା ନିଷେଧ ଅଟେ' । ମଦ୍ୟପାନ ଓ ମାତାଲ ହୋଇ ନାଚିବା ବିରୁଦ୍ଧରେ ତାଙ୍କର ଏହି କଠୋର ନୀତି ଓ ଆହ୍ୱାନ ଅବଲମ୍ବନ କରିବା ଫଳରେ ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କୁ ସେ ଜାଗ୍ରତ କରିପାରିଥିଲେ ଏବଂ ସେମାନେ ସୁନାରାମ ସୋରେନଙ୍କୁ ସମର୍ଥନ ଦେଇ ଦେଶ ପାଇଁ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମରେ ଯୋଗଦେଇ ଥିଲେ । ଏହି ଆହ୍ୱାନ ଓ ମଦ ନିଷେଧ ଉପରେ ବାରିଷ୍ଟର ସୁନାରାମ ସୋରେନ୍ ଦୁଇଟି ବହି ମଧ୍ୟ ରଚନା କରିଥିଲେ, ସେ ଦୁଇଟି ପୁସ୍ତକ ହେଲା (୧) ଯାତ୍ରା ପାତା ବାଗି ଗିରା ଓ (୨) ଭଞ୍ଜ୍ କଙ୍କା କୁଙ୍କି । ତାଙ୍କରି ଆହ୍ୱାନ ଓ ବାରଣ ନୀତିକୁ ସ୍ୱାଗତ ଜଣାଇ ସାନ୍ତାଳ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଲୋକମାନେ ଯାତ୍ରା ଓ ମେଳା କରିବା ବନ୍ଦ କଲେ ଏବଂ ସେମାନେ ଦେଶ ପାଇଁ ସଂଗ୍ରାମରେ ମିଶିଥିଲେ । ସମଗ୍ର ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଦେଶରେ ଆଦିବାସୀ ସଂଗ୍ରାମ ସୁନାରାମ ସୋରେନଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଚାଲିଥିଲା ଏବଂ ଏହାର ପଡୋଶୀ ରାଜ୍ୟ କେନ୍ଦୁଝରେ, ବାଲେଶ୍ୱର, ମିଦନାପୁର, ସିଂହ୍‌ଭୁମ, ସାନ୍ତାଳ ପାର୍ଗାନା, ଡୁମ୍‌କା ଆଦି ଦେଶ ପ୍ରଦେଶରେ ତାଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱର ସମର୍ଥନ ଓ ଭରସା ରହିଥିଲା ।

ଆଦିବାସୀ ଜାତି ଏକ ପବିତ୍ର ଜନଜାତି । ନିଜ ଧନ ଜୀବନ, ସମାଜ, ସଂସ୍କୃତି, ଭାଷା, ନାଚ, ଗୀତ, ପର୍ବ, ପର୍ବାଣି, ପରମ୍ପରା, ଚଳଣି, ପ୍ରଥା, ବେଶଭୁଷା, ଖାଦ୍ୟପେୟ, ସାମାଜିକ ନୀତି ନିୟମ ଓ ଶିକ୍ଷା ଆଦି ସହିତ ନିଜ ମାତୃଭୂମିକୁ କିଭଳି ବିଦେଶ ଗୋଲାମରୁ ମୁକ୍ତି ମିଳିପାରିବ ଏବଂ ଦେଶ ସ୍ୱାଧୀନ ହେବ । ସେଥିପାଇଁ ସମସ୍ତ ହିନ୍ଦୁ, ଖ୍ରୀଷ୍ଟିୟାନ ଓ ସାର୍ନା ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଆଦିବାସୀ ଓ ଅଣଆଦିବାସୀ ଲୋକମାନେ ନିଜ ଜାତି, ବର୍ଣ୍ଣ ଓ ଧର୍ମ ନିର୍ବିଶେଷରେ ସଂଘବଦ୍ଧ ହୋଇ ମିଳିମିଶ ଏହି 'ଆଦିବାସୀ ମହାସଭାର ମହାସଂଗ୍ରାମ' ରେ ଯୋଗଦେଇ ଥିଲେ ।

ସୁନାରାମ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଗଡଜାତ ମହାରାଜା ପ୍ରତାପ ଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜଦେଓଙ୍କ ରାଜ ଦରବାରରେ ଏକ ଆଦିବାସୀ ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଦାନ ଦାବି ଉପସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ । ମୟୂରଭଞ୍ଜ ମହାରାଜ ପ୍ରତାପ ଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜଦେଓ ଏବଂ ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳ ସରକାର ମୁଖ୍ୟ ଶରତ ଚନ୍ଦ୍ର ଦାସ ଦେଶ ସାମିଲ ରାଜିନାମା ସ୍ୱାକ୍ଷର ଓଡିଶା ଆଦିବାସୀ ମହାସଭାର ମହାନେତା ବାରିଷ୍ଟର ସୁନାରାମ ସୋରେନଙ୍କୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିରାଶ ଓ ହତଭାଗା କରିଦେଇଥିଲା । ସେ ଉପାୟ ଶୂନ୍ୟ ହୋଇଗଲେ କାରଣ– ସେ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଦେଶକୁ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସ୍ୱାଧୀନ ଓ ସାର୍ବଭୌମ କ୍ଷମତା ପ୍ରାପ୍ତ କରାଇ ଥିବା ସ୍ୱପ୍ନ ପାଣି ଫୋଟକା ପରି କ୍ଷଣିକ ଭିତରେ ଫାଟି ଯାଇଥିଲା । ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଦେଶକୁ ଏକ ଆଦିବାସୀ ଦେଶରେ ପରିଣତ କରିବା ସ୍ୱପ୍ନ ସାକାର ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ । ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳ ସରକାରର ଦୁର୍ନୀତିଗ୍ରସ୍ତ ଓ ଅପାରଗତା ହୋଇ ନଥିଲେ ମହାରାଜା ଏପରି କୋଠର ନୀତି ଅବଲମ୍ବନ କରିନଥାନ୍ତେ । ମହାରାଜା ପ୍ରଜା ବିରୋଧୀ ନଥିଲେ ମାତ୍ର ପ୍ରଜା

ମଣ୍ଡଳ ସରକାର ମୁଖ୍ୟ 'ଗାନ୍ଧୀ ସ୍ମାରକ ନିଧି' ହେରଫେର କରିବା ଫଳରେ ସେ ନିଜ ସରାକାରୀ ସଚିବ ଓ ଦପ୍ତରୀମାନଙ୍କୁ ବେସରକାରୀ ଓ ଅସାମାଜିକ ଲିପ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟରୁ ଦମନ କରିପାରିଲେ ନାହିଁ, ଯାହାଫଳରେ ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳ ସରକାର ପ୍ରଜା ବିରୋଧୀ ହୋଇ ଏପରି ସ୍ଥିତି ହୋଇଥିଲା ।

ମୟୂରଭଞ୍ଜ ରାଜ୍ୟ କଂଗ୍ରେସ ଦଳର ବିଦ୍ରୋହ, ଓଡ଼ିଶା ଆଦିବାସୀ ମହାସଭାର ବିପ୍ଳବ ଏବଂ ପାଇକ ବିଦ୍ରୋହ ଯୋଗୁଁ ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳ ସରକାର ଶାସନଭାର ଦିନକୁ ଦିନ ଅତି ଖରାପ ଆଡକୁ ଗତି କରି ଅତିଷ୍ଠ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ଏହାକୁ ଦେଖି ମହାରାଜା ପ୍ରତାପ ଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜଦେଓ ଓ ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳ ସରକାର ମୁଖ୍ୟ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଶରତ ଚନ୍ଦ୍ର ଦାସଙ୍କ ସହିତ ନୂଆଦୀଲ୍ଲିକୁ ଗସ୍ତ କଲେ ଏବଂ ତା. ୧୬-୧୦-୧୯୪୮ରିଖ ଦିନ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ସହିତ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଦେଶ ସାମିଲ ହେବା ଚୁକ୍ତି ସ୍ୱାକ୍ଷର କରିଥିଲେ । ଏହି 'ଦେଶ ସାମିଲ ରାଜିନାମ ସ୍ୱାକ୍ଷର' ହେବା ଫଳରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଦେଶରୁ ସବୁଦିନ ପାଇଁ ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳର ସରକାର ଶାସନ କଳ ଅନ୍ତ ଘଟିଥିଲା ।

୧୯୪୮ ମସିହା ନଭେମ୍ବର ମାସରେ ଭାରତ ସରକାର ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଦେଶକୁ ଏକ କମିଶନର ପଠାଇଲେ । D.V. Rege, ଏହି କମିଶନର ମୁଖ୍ୟ ଥିଲେ । ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଦେଶର ସବିଶେଷ କମିଶନ ରିପୋର୍ଟ ଭାରତ ମନ୍ତ୍ରଣାୟକୁ ଦାଖଲ କଲା ପରେ ଭି.ପି. ମେନନ୍ Indian Civil Servant, Officer ୧୯୪୮ ମସିହା ଡିସେମ୍ବର ମାସ ୧୬ ତାରିଖ ଦିନ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳ ବିଧାନ ସଭା, ବାରିପଦାକୁ ଆସିଲେ । ମୟୂରଭଞ୍ଜର ମହାରାଜା ପ୍ରତାପ ଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜଦେଓ ଓ ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳ ସରକାର ଲୋକପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କ ସଭା ସମ୍ମୁଖରେ ଭି.ପି. ମେନନ୍ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କର କମିସନର ରିପୋର୍ଟ ଉପରେ ଦେଇଥିବା ରାୟକୁ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଭାବରେ ଘୋଷଣା କଲେ- 'ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଏକ ଅଲଗା ଆଦିବାସୀ ରାଜ୍ୟ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ' । Menon ସମସ୍ତ ଉପସ୍ଥିତ ସଭା ମଣ୍ଡଳୀ ସମ୍ମୁଖରେ ସୁନାରାମ ସୋରେନଙ୍କୁ ଅପମାନ ଦେଇ ଇଂରାଜୀ ଭାଷାରେ ଏହିପରି କହିଥିଲେ –

"The real leader is not the man who can address large public meetings but the man who can do something for the betterment of his fellowmen. Tasted by that standard the Adivasi leaders have failed in their duties".

ଆଦିବାସୀମାନେ କାଳେ ହିଂସ୍ରହୋଇ ଆକ୍ରମଣ କରିପକାଇ ଦେବେ, ସେଥିପାଇଁ ମେନନ୍ ଡରି ଯାଇଥିଲେ ଏବଂ ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କୁ ଖୁସି କରିବା ପାଇଁ ପୁଣି ସେ ଏହିପରି କହିଥିଲେ –

"The Government of India and the Government of Orissa will see that the lot of Adivasis have improved and every fair chance will be given to them".

ଏହିପରି ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେଲା ପରେ, ମେନନ୍ ପରିଶେଷରେ ଘୋଷଣା କଲେ କି, ଆଗାମୀ ଜାନୁଆରୀ ମାସରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଦେଶ ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶରେ ମିଶିଯିବ ।

ଏହା ଘୋଷଣା କରିବା ମାତ୍ରକେ, ସୁନାରାମ ସୋରେନଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଥିବା ଆଦିବାସୀ ନେତାମାନେ କମ୍ପି ଉଠିଥିଲେ । ସେମାନେ ମେନନଙ୍କ ଘୋଷଣା ଉପରେ ଅସନ୍ତୋଷ ପ୍ରକାଶ କରି ବିଦ୍ରୋହୀ ହୋଇ ଉଠିଥିଲେ । ଏହାପରେ ସୁନାରାମ ସୋରେନ ବାରିପଦା ପୋଲିସ ପଡିଆଠାରେ 'ପେ-ସିଞ୍ଜ-ପେ-ଞିଦା ଆଦିବାସୀ ହୁଲ ମିଦୁନ୍' (ତିନିଦିନ-ତିନିରାତି ଆଦିବାସୀ ସଂଗ୍ରାମ ସଭା) ର ଆହ୍ୱାନ ଦେଇଥିଲେ । ଓଡ଼ିଶା ଆଦିବାସୀ ମହସଭାର ମହାନେତା ସୁନାରାମ୍ ସୋରେନ୍ ଆଦିବାସୀ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଆଦିବାସୀ ଯୋଦ୍ଧା 'ଖେରୱାଲ୍ ବୀର୍' ସାଜି ଦେଶ ପାଇଁ ଲଢ଼ିବାକୁ ଆହ୍ୱାନ ଦେଲେ । ଆଦିବାସୀ ନେତା ସୁନାରାମ ସୋରେନ ଓ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ହେମ୍ବ୍ରମ୍ ଦୁହେଁ ହାତ ମିଳାଇ- 'ମୟୂରଭଞ୍ଜର ଉପଖଣ୍ଡ ବାମନଘାଟିକୁ ସବ୍-ଡିଭିଜନ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାବରେ ରହି ଏହାର ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ରାଇରଙ୍ଗପୁର ରହୁ' ବୋଲି ଦୃଢ଼ ଦାବି ଉପସ୍ଥାପନ କରି ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ ।

ସୁନାରାମ ସୋରେନଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ 'ଭୂ ଦାବି ସଂଗ୍ରାମ'କୁ ତୀବ୍ର କଲେ ଏବଂ ଅସଂଖ୍ୟ ପରିମାଣରେ ଆଦିବାସୀମାନେ ତାଙ୍କର ପାରମ୍ପରିକ ବ୍ୟବହୃତ ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ଧନୁତୀର, ଟାଙ୍ଗିଆ, ଦାଆ, ହାତୁଡି, କୋଦାଳ, ଶାବଳ, ଫାର୍ସା, ବର୍ଚ୍ଛା ଓ ଖଣ୍ଡା ଆଦି ସାଥିରେ ଧରି ଚାରିଆଡୁ ଅସଂଖ୍ୟ

ଆଦିବାସୀ ଲୋକମାନେ ବାରିପଦା ପୋଲିସ୍ ପଡିଆକୁ ମାଡି ଆସିଲେ । ଏତେ ପରିମାଣରେ ଲୋକ ମାରଣାସ୍ତ୍ର ଧରିଥିବାରୁ ବାରିପଦା ସହର ଜନଜୀବନ ଅସମ୍ଭାଳ ହୋଇ ପଡିଥିଲା । ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କୁ ଆଦିବାସୀ ଯୋଦ୍ଧା 'ଖେରୱାଲ୍ ବୀର୍' ରୂପରେ ଦେଖି ମୟୂରଭଞ୍ଜ ସରକାର ଥରହର ହୋଇ ୧୪୪–ଧାରା ରାଜ୍ୟରେ ଜାରି କଲେ, ଫଳରେ ଆଦିବାସୀ ମହାସଭାରେ ଭୂ–ଦାବି ସଂଗ୍ରାମରେ ନେତୃତ୍ୱ ନେଉଥିବା ନେତାମାନଙ୍କୁ ବନ୍ଦୀ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସରକାର କଡା ନଜର ରଖିଲେ । ଏହିପରି ଭାବରେ ସୁନାରାମ ସୋରେନଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଓଡିଶା ଆଦିବାସୀ ମହାସଭାର ଭୂ–ଦାବିକୁ ମେନନ୍ ମନା କରିଦେବା ଫଳରେ 'ଆଦିବାସୀ ଭୂ–ଦାବି ମହାସଂଗ୍ରାମ' ଅନ୍ତ ଘଟି 'ଦେଶରକ୍ଷା ପାଇଁ ଲଢେଇ'ର ସୂତ୍ରପାତ ହୋଇଥିଲା । ଏହି 'ଦେଶରକ୍ଷା ପାଇଁ ଲଢେଇ'ର ମୂଳ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ରହିଥିଲା– ମୟୂରଭଞ୍ଜ ରାଜ୍ୟରୁ 'ବାମନଘାଟି ଉପଖଣ୍ଡ ଅଲଗା ଭାବରେ ରହୁ ଏବଂ ଏହାର ସଦର ମହକୁମା 'ରାଇରଙ୍ଗପୁର' ରଖାଯାଉ' ।

ରାଜ୍ୟ ସାରା ଦିନ ରାତି ଚାରିଆଡେ ଦେଶପାଇଁ ବିପ୍ଳବ ଦେଖା ଦେଲା । ଆମ୍ବାଳାକଚା ଏକ ଲୁଚା ଓ ଜଙ୍ଗଲିଆ ଜାଗା ହୋଇଥିବାରୁ ସେଠାକୁ ମିଲିଟାରୀ ସେନାମାନେ ସହଜରେ ଯାଇପାରିବେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ସେଠାରେ ଆଦିବାସୀ ନେତାମାନେ ନିର୍ଭୟଭାବେ ବସି ସଭାକରି ଆଲୋଚନା କରିପାରିଲେ ଏହାକୁ 'ଆମ୍ବାଳାକଚା ଦିଶମ୍ ଦୁଃ ମିଦୁନ୍' ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ଏହାପରେ, ଜାନୁମଘୁଟୁ ପଟାରୀ ପଡିଆଠାରେ ଆଦିବାସୀ ଯୋଦ୍ଧା 'ଖେରୱାଲ୍ ବୀର୍' ଓ ମିଲିଟାରୀ ସୈନ୍ୟଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଲଢ଼େଇ ହୋଇଥିଲା । ଏହାକୁ ସାନ୍ତାଳି ଭାଷାରେ 'ଜାନୁମଘୁଟୁ ପଟାରୀ ଫାଇରିଂ' କୁହାଯାଏ । ଏହିଠାରେ ଲଢ଼େଇ କରି ଜଣେ ସାନ୍ତାଳି ଲୋକ ମିଲିଟାରୀ ଗୁଳି ବାଜି ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରିଥିଲା । ଏଠାରେ ଥିବା ଏକ ବିରାଟ ବଡ ପୋଖରୀ କଡରେ ମିଲିଟାରୀ ସୈନ୍ୟ ଛିଡା ହୋଇଥିବାରୁ ଏହି ପୋଖରୀକୁ 'ଦିକୁ ଆହାର୍' ବୋଲି କୁହାଯାଏ । କେହି କେହି ଜାନୁମଘୁଟୁ ଗ୍ରାମକୁ 'ଫାଇରିଂ ଜାନୁମ୍ଘୁଟୁ' ବୋଲି ମଧ୍ୟ କହିଥାନ୍ତି । ଏହାପରେ, ତିରିଂ, ମାରାଂବୁଣ୍ଡୁ, ଦେଓପାଟା ଆଦି ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ ସୁନାରାମ ସୋରେନ ଓ ଅନ୍ୟ ପୁରୁଖା ଆଦିବାସୀ ନେତାମାନଙ୍କ ସାଥିରେ ଦେଶ ରକ୍ଷା ସଭା 'ଦିଶମ୍ ଦୁଃ ମିଦୁନ୍' କରିଥିଲେ । ଆଦିବାସୀ ନେତାମାନେ ଯେପରି ଏକାଠି ମିଶି ନ ପାରିବେ ଏବଂ କୌଣସି ଦଳ ଗଠନ କରି ନପାରିବେ, ସେଥିପାଇଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଖିଲା ମାତ୍ରକେ ବନ୍ଦୀ କରାଯିବା ପାଇଁ ଚାରିଆଡେ ଗୋଇନ୍ଦା ବିଛେଇ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଏହି ଗୋପନକଥାକୁ ଆଦିବାସୀ ମହାନେତାମାନେ ଜାଣିପାରିବାରୁ ସେମାନେ ତାଙ୍କର ମୂଳ ନାମକୁ ବଦଳାଇ 'ଠାର ନାମ'ରେ ଡକାଡକି ହେଉଥିଲେ ସେତେବେଳେ ଆଦିବାସୀ ମହାନେତା (ମାରାଂ ଗମ୍‌କେ) ସୁନାରାମ ସୋରେନଙ୍କ ନାମ ଥିଲା 'ପୁଟୁଜ୍ ସିଂ' ଏବଂ ସେ ଏହି ଠାର ନାମରେ ଡକା ହେଉଥିଲେ ।

ଆଦିବାସୀ ମହାସଭାରେ ଯୋଜନା ମୁତାବକ 'କୁନ୍ଦୁଲିଆ' ଗ୍ରାମଠାରେ ଏକ ସଂଗ୍ରାମ ସଭା କରିବା ପାଇଁ ଅନେକ ଆଦିବାସୀ ଲୋକମାନେ ଏକତ୍ରିତ ହେବାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ରହିଥିଲା । ମାତ୍ର ଏହା ଗୁଇନ୍ଦାମାନଙ୍କଠାରୁ ଖବର ପାଇ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ଓ ଏସ୍.ପିଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କ୍ରମେ ପୋଲିସ କୌଣସିମତେ ନେତାମାନଙ୍କୁ ବନ୍ଦୀ କରିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା ଚଳାଇଲେ । ଫଳରେ ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କର ନେତା ସୁନାରାମ ସୋରେନଙ୍କୁ ତା.୪–୨–୧୯୪୯ରିଖ ଶୁକ୍ରବାର ଦିନ ରାତିରେ ବନ୍ଦୀ କଲେ । ଅନ୍ୟ ନେତାମାନଙ୍କୁ ସଭାସ୍ଥଳକୁ ଆସିବା ବାଟରୁ ହିଁ ଧରି ନେଲେ । ଓଡିଶା ଆଦିବାସୀ ମହାସଭାରେ ନେତାଙ୍କୁ ବନ୍ଦୀ କଲା ପରେ ମଧ୍ୟ ଆଦିବାସୀ ସଂଗ୍ରାମ ଜାରି ରହିଥିଲା । ୧୯୪୯ ମସିହା ଫେବୃଆରୀ ମାସ ୫ ତାରିଖ ଦିନ ରାଇରଙ୍ଗପୁର ସନ୍ନିକଟ 'ବାଇଦାପସି' ଗ୍ରାମ ପଡିଆରେ ପୋଲିସ ଜଗୁଆଳି ଆଉ ମିଲିଟାରୀ ଗାଡି ଚଳପ୍ରଚଳ ଦେଖି ସଭାକାର୍ଯ୍ୟକୁ 'ଗୁଣ୍ଡୁରିଆ' ଗ୍ରାମ ମଝି ବିଲକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ କରି ଏହାର ପରବର୍ତ୍ତୀ ତା. ୬–୨–୧୯୪୯ରିଖ ଦିନ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରାଗଲା । ଆଦିବାସୀମାନେ ନିଜର ପାରମ୍ପରିକ ସଦା ବ୍ୟବହୃତ ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ଧନୁତୀର, ଟାଙ୍ଗିଆ, କଟୁରୀ, ଦାଆ, ଫାର୍ସା, ବର୍ଚ୍ଛା, ଖଣ୍ଡା, ଠେଙ୍ଗା ଆଦି ଧରି ଚାରି ଦିଗରୁ ଲୋକମାନେ ଆସି ଗୁଣ୍ଡୁରିଆ ଗ୍ରାମର ପ୍ରହ୍ଲାଦ ମହାନ୍ତ ବିଲ ପଡିଆରେ ପ୍ରାୟ ଲକ୍ଷାଧିକ ଲୋକ ଆସି ରୁଣ୍ଡ ହୋଇଥିଲେ । ରାଜ୍ୟରେ ୧୪୪–ଧାରା ଜାରି ହୋଇଥିବାରୁ ସଭାକାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ପୋଲିସ ମନା କରୁଥିଲେ, ମାତ୍ର ଲୋକମାନେ ବିଚଳିତ ନହୋଇ

ସଭାକାର୍ଯ୍ୟ ଜାରି ରଖିବାରୁ, ପୋଲିସ ତିନିଥର ଧୂଆଁ ଫାଇରିଂ କଲାପରେ ଗୁଳିବର୍ଷଣ କରିଦେଲା, ଯାହା ଫଳରେ ଅନେକ ଲୋକମାନେ ଫାଇରିଂ ଓ ଦଳା ଚକଟାରେ ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରିଥିଲେ । ଏହାକୁ ସାନ୍ତାଳି ଭାଷାରେ 'ଗୁଲି ଗୁଣ୍ଡୁରିଆ, ଗୁଣ୍ଡୁରିଆ ଗଜ୍‌ଟାଣ୍ଡି, ଗୁଣ୍ଡୁରିଆ ଗପଜ୍‌ଟାଣ୍ଡି ଓ ଗୁଣ୍ଡୁରିଆ ହୁଲ୍ ଡାହି' ଆଦିରେ ନାମରେ ଆଖ୍ୟାଦେଇ ଶହୀଦ୍ ଦିବସ 'ହୁଲ୍ ମାହା' ପ୍ରତିବର୍ଷ ପାଳନ କରାଯାଉଅଛି ।

ଆଦିବାସୀ ନେତା ସୁନାରାମ ସୋରେନଙ୍କୁ ବାରିପଦା କେନ୍ଦ୍ରୀୟ କାରାଗାରକୁ ମିଲିଟାରୀ ଗାଡିରେ ନିଆଯାଇ ଏକ ଅନ୍ଧାର କୋଠରି ଭିତରେ ବନ୍ଦୀ କରି ରଖାଗଲା । କାରାଗାରରେ ଥିବା ବେଳେ କୌଣସି କାରଣ ବଶତଃ ସୁନାରାମ ସୋରେନ ବିକୃତ ମସ୍ତିଷ୍କ ହେବା ଫଳରେ ତାଙ୍କୁ Central Institute of Psychiatry, Ranchi ନିଆଯାଇ ସେଠାରେ ଚିକିତ୍ସା କରାଗଲା । ସେହିଠାରୁ ଭଲ ହେଲାପରେ ତାଙ୍କୁ ଜଣେ ବିଶିଷ୍ଟ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ଓ ଆଦିବାସୀ ନେତା ଜୁଲିୟସ୍ ତିଗା ଓ ତାଙ୍କ ସହ–ଧର୍ମିଣୀ ସୁନାରାମ ସୋରେନଙ୍କୁ ରାଂଚିରୁ ନିଜ ଘର ଗାଁ ହେସ୍‌ଲାକୁ ଆଣି ଛାଡି ଥିଲେ । ସୁନାରାମ ସୋରେନ ବାରିପଦା ସର୍କଲ ଜେଲ ଓ ରାଂଚି ପାଗଳ ଖାନାରୁ ଭଲହୋଇ ନିଜ ଗାଁ ହେସ୍‌ଲାକୁ ଫେରିଆସିଲା ଭିତରେ ପ୍ରାୟ ପାଖାପାଖି ୨ବର୍ଷ ବିତି ଯାଇଥିଲା । ଏହି ମହାନ ଆଦିବାସୀ ନେତା ସୁନାରାମ ସୋରେନ ଜେଲ ଗଲାବେଳେ ଗୋଟିଏ କଥା କହିଥିଲେ –

'ତିନ୍ ଭୁର୍ ଜିହଲ୍ ରିଞ୍ଜ୍ ତାହେଁନା, ଉନ୍ ଭୁର୍ ସେର୍ମାରେ,
ଭୁର୍କାଃ ଇପିଲ୍ ବାୟ୍ ରାକାବ୍ ଆ' ।

ଅର୍ଥାତ୍ – ମୁଁ ଯେତେଦିନ କାରାଗାରରେ ରହିବି ସେତେଦିନ ଆକାଶରେ ଶୁକ୍ରତାରା ଦେଖାଯିବ ନାହିଁ । ବାସ୍ତବରେ ଏହି ମହାନ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ତଥା ନେତା ସୁନାରାମ ସୋରେନ ଜେଲ ଗଲା ବେଳେ କହିଥିବା କଥା ଅନୁସାରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜବାସୀ ସୁନାରାମ ସୋରେନ୍ ତାଙ୍କ କାରାବାସ ସମୟ ଭିତରେ ଆକାଶରେ ଶୁକ୍ରତାରା ଦେଖାଯାଇ ନଥିଲା । ଏହା ଏକ ଅଲୌକିକ କାହାଣୀ ବୋଲି ମଧ୍ୟ ମନେ ହୁଏ । ୧୯୫୦ ମସିହା ଜାନୁଆରୀ ମାସ ୧୯ ତାରିଖ ଦିନ ରାଇରଙ୍ଗପୁର ସହର ଅନ୍ତର୍ଗତ କୁଚେଇ ବୁଡିଠାରେ ଏକ ସଭା ବସିଥିଲା । ଏହାକୁ ସାନ୍ତାଳି ଭାଷାରେ 'ସଲ୍‌ହା ମିଦୁନ୍' କୁହାଯାଏ । ମହାନ ଆଦିବାସୀନେତା ସୁନାରାମ ସୋରେନଙ୍କ ସାଥୀରେ ଆଦିବାସୀ ଦେଶ ପାଇଁ ସଂଗ୍ରାମ କରି ବନ୍ଦୀ ହୋଇଥିବା ସମସ୍ତ ନେତାମାନଙ୍କୁ ଡକାଯାଇଥିଲା । ଓଡିଶାର ସେହି ସମୟରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଥିଲେ ମାନ୍ୟବର ଡକ୍ଟର ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ, ସେ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଆଦିବାସୀ ଭୂ–ଦାବି ମହାସଂଗ୍ରାମୀମାନଙ୍କୁ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଓ ଆଶ୍ୱାସନା ଦେବା ସହିତ ଆପୋଷ ଆଲୋଚନା କରିବା ପାଇଁ ଏହି ସଭାଟି ଓଡିଶା ସରକାରଙ୍କ ଜରିଆରେ ଆୟୋଜନ କରାଯାଇଥିଲା ।

୧୯୫୨ ମସିହାରେ ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନରେ ସୁନାରାମ ସୋରେନ ଓଡିଶା ବିଧାନ ସଭାର ବହଳଦା ଆସନରୁ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା କରି ବିଜୟୀ ହୋଇ ଆଦିବାସୀ କଲ୍ୟାଣ ବିଭାଗର ମନ୍ତ୍ରୀଭାବେ ଦାୟିତ୍ୱ ନେଲେ । ମାନ୍ୟବର ଆଦିବାସୀ କଲ୍ୟାଣ ବିଭାଗ ମନ୍ତ୍ରୀ ସୁନାରାମ ସୋରେନ୍ ଓଡିଶାର ବିଭିନ୍ନ ଜିଲ୍ଲାମାନଙ୍କରେ ପ୍ରଥମକରି କନ୍ୟା ଆଶ୍ରମମାନ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କଲେ ଫଳରେ ଆଦିବାସୀ ଝିଅ ପିଲାମାନେ ଆବାସିକଭାବେ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଶିକ୍ଷାଲାଭ କରିପାରିଥିଲେ । ସୁନାରାମ ସୋରେନ ଆଦିବାସୀ କଲ୍ୟାଣ ମନ୍ତ୍ରୀ ଥିବା ବେଳେ ସାନ୍ତାଳି ଭାଷାରେ ଶିକ୍ଷା ଉପରେ ଏକ କଥା କହିଥିଲେ– **'ଉସୁଲଃ ରେନାଂ ଦ ସେଚେଦ୍ ଗେ ମୁଣ୍ଡୁତ୍ ଡାହାର୍ କାନା' ।**

ଅର୍ଥାତ୍ – 'ଶିକ୍ଷା ହେଉଛି ବିକାଶର ଏକ ମୁଖ୍ୟ ରାସ୍ତା' । ଏହାର ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ସୁନାରାମ ସୋରେନ୍ ଓଡିଶା ଓ ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶର ଆଦିବାସୀ କମିସନ୍‌ର ଥିଲେ । ପ୍ରଥମେ ଭୁବନେଶ୍ୱର କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ କାମ କଲେ । ଏହାପରେ ସେ ବଦଳି ହୋଇ ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶର ବିଜୟ ନଗରମ୍‌ଠାରେ କାମ କଲେ । ବଦଳି ହେଲାପରେ ତାଙ୍କୁ ନିଜ ଦେଶ ଓ ଜାତିଭାଇମାନଙ୍କୁ ଭୁଲି ନପାରିବାରୁ ସେ ଏହି ପଦବୀରୁ ଇସ୍ତଫା ଦେଇ ନିଜ ଭିଟାମାଟି ମୟୂରଭଞ୍ଜ ବାରିପଦାକୁ ଫେରି ଆସିଥିଲେ । ସନ୍ ୧୯୫୭ ମସିହାରେ ୨ୟ ଥର ପାଇଁ ଓକିଲାତିରେ ଯୋଗଦେଲେ ଓ ବାରିପଦା କଚେରିରେ ଓକିଲାତି କଲେ । 'ବାରିଷ୍ଟର ସୁନାରାମ ସୋରେନ୍ ଓକିଲାତି କରିବାର ଏକ ବିଶେଷତ୍ୱ ରହିଛି । ସେ ଆଦିବାସୀ ଲୋକଙ୍କଠାରୁ କୌଣସି ଫିସ୍ ନେଉ ନ ଥିଲେ' । ସେ ନିଜ ଜାତି

ଭାଇମାନଙ୍କଠାରୁ ମାମଲା ବିନା ଟଙ୍କା ପଇସାରେ ଲଢ଼ି ଅନେକ ସୁନାମ ଅର୍ଜନ କରିଥିଲେ ଏବଂ ସମଗ୍ର ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କ ଗହଣରେ ପ୍ରିୟପାତ୍ର ହୋଇପାରିଥିଲେ ।

ଏହି ମହାନ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ସୁନାରାମ ସୋରେନଙ୍କର କର୍ମଠ ଜୀବନରେ ଆଦିବାସୀ ଜାତି ପାଇଁ ସଦା ସର୍ବଦା ସେବା ଓ ତ୍ୟାଗରେ ହିଁ ସାରା ଜୀବନକାଳ ଭରି ରହିଛି । ତାଙ୍କରି ରାଜନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକାଳ ମଧ୍ୟରେ 'ଭାରତୀୟ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସ' ଦଳରୁ ବହଳଦା ବିଧାନସଭା ଆସନ ୧ମ ପର୍ଯ୍ୟାୟ, ଜନ କଂଗ୍ରେସ ଦଳରୁ ୩ୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଓ ୪ର୍ଥ ପର୍ଯ୍ୟାୟ, ଜନତା ଦଳରୁ ସେହି ବହଳଦା ବିଧାନ ସଭା ଆସନରୁ ୭ମ ପର୍ଯ୍ୟାୟ, ୧୯୭୭ ମସିହାରୁ ୧୯୮୦ ମସିହା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରାଜନୀତିରେ କାର୍ଯ୍ୟକରି ଜୀବନର ଅନ୍ତିମକାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓଡ଼ିଶାବାସୀଙ୍କୁ ରାଜନୀତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ସେବା ଦେଇ ଆସିଛନ୍ତି ।

ସୁନାରାମ ସୋରେନ୍ ଥିଲେ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ପ୍ରଥମ ଆଦିବାସୀ ଗ୍ରାଜୁଏଟ୍, ଓଡ଼ିଶା ମନ୍ତ୍ରିମଣ୍ଡଳରେ ପ୍ରଥମ ଆଦିବାସୀ କଲ୍ୟାଣ ବିଭାଗ ମନ୍ତ୍ରୀ, ଓଡ଼ିଶାରେ ପ୍ରଥମ ବାରିଷ୍ଟର ପାଶ୍ କରି ଓକିଲାତି କରିଥିବା ଏକମାତ୍ର ଆଦିବାସୀ ସନ୍ତାନ, ଓଡ଼ିଶା ଆଦିବାସୀ ମହାସଭାର ସଭାପତି ଓ ମହାନ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ନେତା ଏବଂ ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ ଓ ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶର ପ୍ରଥମ ଆଦିବାସୀ କମିଶନରଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ କରି ଦକ୍ଷତା ଅର୍ଜନ କରିଛନ୍ତି । ୧୯୪୬ ମସିହାରୁ ୧୯୮୦ ମସିହା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୁନାରାମ ସୋରେନ ଦୀର୍ଘ ୩୪ ବର୍ଷକାଳ ଏକୁଟିଆ ଏକାନ୍ତବର୍ତ୍ତୀ ସୈନିକ ଭାବେ ଓଡ଼ିଶାବାସୀଙ୍କ ସେବା କରିଛନ୍ତି । ସେ ଏକାଧାରରେ ମହାନ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ନେତା, ବିଧାୟକ, ମନ୍ତ୍ରୀ, କମିଶନର ଏବଂ ବାରିଷ୍ଟର ରୂପରେ ଦେଶବାସୀଙ୍କ ପାଇଁ ନିଜର ଜୀବନ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିଯାଇଛନ୍ତି । ସାରା ଜୀବନ ତାଙ୍କର ଛାତ୍ର ଜୀବନରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ବୃଦ୍ଧକାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ଦେଶବାସୀଙ୍କ ସେବାରେ ଲାଗିପଡିଥିଲେ ମାତ୍ର, ଏତେ ବଡ ପଦବୀରେ ରହି ସୁନାରାମ ସୋରେନ ଏକ ଛୋଟିଆ ଜାଗା କି ଜମିଟିଏ ମଧ୍ୟ ଜୀବନରେ କେବେ କିଣି ନାହାନ୍ତି ।

ଏହିପରି ଭାବରେ ସୁନାରାମ୍ ସୋରେନ ଏକ ମହାନ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ଓ ଦେବତୁଲ୍ୟ ଆଦିବାସୀ ନେତା ଥିଲେ, ଯାହାଙ୍କର ସାରା ଜୀବନ କେବଳ ଆଦିବାସୀ ଦୀନ ଦୁଃଖୀନୀର ସେବାରେ ଜୀବନ ବିତେଇ ଦେଲାପରେ ତା.୧୯-୭-୧୯୮୮ରିଖ ରାତ୍ର ୧୨ଟା ବେଳକୁ ସେ ଏହି ଧରାପୃଷ୍ଠକୁ ଛାଡି ସବୁଦିନ ପାଇଁ ଚାଲିଗଲେ । ସେ ୭୦ବର୍ଷ ବୟସରେ ମୃତ୍ୟୁବରଣ କଲେ । ଆଜି ସୁନାରାମ ସୋରେନ ଆମ ଗହଣରେ ନାହାନ୍ତି ମାତ୍ର ତାଙ୍କରି କୀର୍ତ୍ତି ପାଇଁ ସେ ସବୁଦିନ ଆମ ଗହଣରେ ଅମର ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ଏହା ଏକ ପରିତାପର ବିଷୟ ଯେ, ସୁନାରାମ ସୋରେନଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁର ଆଜକୁ ପ୍ରାୟ ୨୮ବର୍ଷରୁ ଅଧିକ ହୋଇଗଲାଣି ମାତ୍ର ତାଙ୍କର ସ୍ଥାନ 'ଆଦିବାସୀ ଯୁବ ସମାଜ ମଧରୁ' ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେହି ପୂରଣ କରିପାରି ନାହାନ୍ତି । ପ୍ରକୃତରେ ସୁନାରାମ ସୋରେନ ଜଣେ 'ଓଡ଼ିଶାର ଅନ୍ୟତମ ବିପ୍ଳବୀ ପୁରୁଷ, ଗଡଜାତ ରାଜ୍ୟର ଭୂ-ଦାବୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ନେତା, ଆଦର୍ଶବାଦୀ ରାଜନୀତିଜ୍ଞ ଏବଂ ଉପଯୁକ୍ତ ବାରିଷ୍ଟର ଯିଏ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ସତତ ଉଦ୍‌ଭାସିତ ଏକ ଆଲୋକବର୍ତ୍ତିକା । ଆମ ଦେଶର ଦୀନ ଦୁଃଖିନୀ, ଅବହେଳିତ ଓ ଅନୁନ୍ନତ ଆଦିବାସୀ ଜନଜାତିର ଆର୍ଥିକ, ସାମାଜିକ ଓ ରାଜନୀତିକ ବିକାଶ ପାଇଁ ତାଙ୍କ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଉଦ୍ୟମ, ସ୍ୱାର୍ଥତ୍ୟାଗ ଓ ମହାସଂଗ୍ରାମ ଅନତିକ୍ରମ ଅଟେ' ।

ବାରିଷ୍ଟର, ସୁନାରାମ ସୋରେନ ଥିଲେ ଜଣେ ମହାନ ଜନନାୟକ, ଯୁଗସ୍ରଷ୍ଟା, ଯୁଗପୁରୁଷ, ମହାନ୍ ସଂଗ୍ରାମୀ ଓ ଜଣେ ଦୂରଦୃଷ୍ଟି ସମ୍ପନ୍ନ ଆଦିବାସୀ ନେତା । ଏହିପରି ଏକ ବିଶିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଓ ମହାମାନବ, ମହାପୁରୁଷଙ୍କୁ ଆମେ 'ଓଡ଼ିଶା ମାଟିର ଆଦିବାସୀ ବରପୁତ୍ର, ଯୁଗପରୁଷ ତଥା ମହାନ୍ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ସୁନାରାମ ସୋରେନ' କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତିକର ହେବ ନାହିଁ ।

ବରିଷ୍ଠ ଅର୍ଥନୈତିକ ଅନୁସନ୍ଧାନକାରୀ
ଯୋଜନା ଓ ସଂଯୋଜନ ବିଭାଗ,
ରାଜ୍ୟ ସଚିବାଳୟ, ଭୁବନେଶ୍ୱର

❖ ❖ ❖